

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

RS

سوگیری‌های چندجانبه و اجلاس جهانی شانگهای

اجلاس سران سازمان همکاری شانگهای (SCO) که یک گروه از کشورهای آسیایی و اوراسیایی است، روز یکشنبه در شهر تیانجین چین آغاز به کار کرد. چین تلاش می‌کند که بیشترین منفعت را از زرق و برق بزرگ‌ترین اجلاس سران این سازمان که تاکنون برگزار شده‌است، ببرد. بیش از ۲۰ رهبر جهان از جمله از کره شمالی، هند، ایران، کشورهای آسیای میانه، ترکیه و شریک نزدیک چین، یعنی روسیه، توسط شی جین‌پینگ در این اجلاس میزبانی می‌شوند. دبیرکل سازمان ملل متحد و آسمان نیز هر دو در این نشست مشارکت کردند. قرار بود پرابوو سوبیانто، رئیس‌جمهور اندونزی هم در این اجلاس شرکت کند، اما به دلیل اعتراض‌های ضدولتی که روز دوشنبه در نزدیکی پایتخت اندونزی آغاز شد، سفر خود را لغو کرد.

ریشه‌های تشکیل سازمان همکاری شانگهای بیش از هر چیز در همکاری‌های امنیتی شکل گرفت. به تدریج دستور کارهای این گروه بیش از پیش به سمت مسائل اقتصادی و ارتباطات میل می‌کند. در طول این نشست، چین تلاش‌هایش را برای تشکیل بانک توسعه سازمان همکاری شانگهای تشدید خواهد کرد و سازوکارهای جدید تامین مالی برای استخراج مواد معدنی حساس معرفی خواهد کرد.

اما در عین حال دیدارهای دوجانبه در حاشیه این اجلاس نیز قابل توجه هستند. به‌خصوص دیدارها میان رهبران چین و هند، چین و روسیه و روسیه و ایران.

این اجلاس زمانی رخ می‌دهد که ایالات متحده آمریکا در حال ساخت دیوارهای تعرفه‌ای با بخش اعظمی از جهان است و از سوی بسیاری از قدرت‌های تجاری جهان به عنوان یک شریک غیرقابل اعتماد تلقی می‌شود. پکن تلاش می‌کند تا از این ناآرامی‌ها بهره‌برداری کند و خودش را به عنوان یک طرف ثبات‌ساز و یابثات و یک کانون برای تجارت و فناوری در آسیا و جنوب جهانی معرفی کند.

شکندگی و عدم قطعیت در سیاست‌های ایالات متحده آمریکا با ثبات گسترده و پویایی‌های اقتصادی در نقاط کلیدی آسیا ناهمگون است. هر چند بخش اعظم کشورهای منطقه در حوزه تعرفه‌ها حاضر شده‌اند امتیازهای گسترده‌ای به ایالات متحده آمریکا بدهند، اما اجلاس‌هایی مانند نشست تیانجین به کشورهای مشارکت‌کننده اجازه می‌دهد که بیش از پیش به سمت تنوع‌بخشی و سوگیری‌های چندجانبه حرکت کنند.

این موضوع در اجلاس سازمان همکاری شانگهای برای هند و اندونزی به شکل ویژه‌ای حائز اهمیت بود. مناسبات هند و ایالات متحده آمریکا شاهد یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های خود در ربع قرن گذشته است و دهلی نوبه دنبال این است که روابط پیچیده‌اش را با چین به ثبات برساند و روابط قوی‌اش را با روسیه بیش از پیش تعمیق کند. اندونزی هم به همین ترتیب تلاش می‌کند تا با همه طرف‌ها کار کند. اندونزی که پس از چند دور مذاکرات بسیار پیچیده و سخت توانست یک توافق تجاری با ایالات متحده آمریکا امضا کند، در عین حال تلاش می‌کند تا روابطش را هم با چین و هم با روسیه تعمیق کند.

در بلندمدت با افول جهان تک‌قطبی می‌توان انتظار داشت که سوگیری جدید به سمت سوگیری‌های چندگانه و تلاش برای کاهش ریسک در نظام جهانی شدت بیشتری پیدا کند. ایالات متحده آمریکا برای اینکه همچنان به عنوان یک قدرت مطرح باقی بماند، باید راه‌هایی پیدا کند که خود را به عنوان یک شریک باثبات و قابل اعتماد معرفی کند. این مسیر از طریق تلاش برای بازگرداندن سلطه به‌خصوص از طریق نظامی‌گری میسر نخواهد شد. شاید راه بهتر پیدا کردن منافع مشترک و دنبال کردن اهداف مشترک با قدرت‌های میانی در آسیا و دیگر نقاط جهان باشد.

دیدار کایا کالاس، نماینده عالی سیاست خارجی اتحادیه اروپا با رافائل گروس، مدیرکل آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی

دیپلماسی

DIPLOMACY

موانع همکاری با آنژانس

آیا ایران تا پیش از پایان مهلت مکانیسم ماشه می‌تواند همکاری‌های کامل با آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی را از سر بگیرد؟

اسنپ‌ک به این شرح است:

۱- ازسرگیری مذاکرات درباره یک توافق جامع
۲- پابندی به الزامات آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی، از جمله بازرسی از تمام تأسیسات و مواد هسته‌ای طبق تعهدات حقوقی ایران
۳- برداشتن گام‌هایی برای رسیدگی به ذخایر اورانیوم با غنای بالا
وزرای خارجه سه کشور آلمان، بریتانیا و فرانسه از ایران خواسته‌اند که در طول ۳۰ روز فرصت شورای امنیت از زمان درخواست فعال‌سازی اسنپ‌ک تا زمان بازگشت قطعنامه‌های پیشین، این شروط را برآورده کنند تا سه کشور اروپایی مکانیسم اسنپ‌ک را برای فرصت دادن به مذاکرات تمدید کنند. این خواسته اروپایی‌ها متفاوت از پیش‌نویس قطعنامه مشترک روسیه و چین است که بدون تعیین پیش‌شرطی برای ایران خواهان تمدید مکانیسم اسنپ‌ک برای فرصت دادن بیشتر به مذاکرات شده‌است.

مذاکره با آمریکا مانع نیست

در میان شرط‌هایی که سه کشور اروپایی مطرح کرده‌اند، یک شرط به‌وضوح مربوط به ازسرگیری مذاکره میان ایران و آمریکا است؛ امری که مقام‌های ایرانی نمتنها رد نکرده‌اند، بلکه به انجام آن تمایل نشان داده‌اند و به نظر نمی‌رسد که مانع محکمی در مقابل مذاکره ایران و آمریکا وجود داشته‌باشد. موضوع مذاکره

شهاب شهسواری
خبرنگار گروه دیپلماسی

با بازگشت پرونده ایران به شورای امنیت سازمان ملل متحد به واسطه فعال‌سازی مکانیسم اسنپ‌ک توسط سه کشور اروپایی طرف برجام، مسئله همکاری‌های ایران با آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی بار دیگر در کانون توجه رسانه‌ها قرار گرفته‌است. دولت‌های اروپایی برای تمدید مکانیسم اسنپ‌ک سه شرط برای ایران تعیین کرده‌اند که دو شرط آن مستقیماً به همکاری‌های ایران و آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی مرتبط است. در برابر ایران هشدار داده‌است که فعال‌سازی مکانیسم ماشه در همکاری‌های ایران و آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی تأثیر منفی خواهد گذاشت و حتی ممکن است باعث قطع گفت‌وگوهای ایران و آنژانس برای تدوین سازوکار جدید همکاری‌ها و بازرسی‌ها شود. اروپایی‌ها تصریح کرده‌اند که برای تمدید اسنپ‌ک و به تعویق انداختن بازگشتن قطعنامه‌های ۶ گانه شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران که بر اثر برجام تعلیق شده‌بود، سه شرط دارند. بر اساس یادداشت مشترکی که سه وزیر خارجه اروپایی در نشریه پولیتیکو منتشر کردند، شروط اروپا برای تمدید مکانیسم

نگاه

کارشناس

مارک فیتز پاتریک دیپلمات بازنشسته آمریکایی:

همکاری با آنژانس به نفع ایران است

مسئله ازسرگیری بازرسی‌های آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی از تأسیسات هسته‌ای ایران و همکاری ایران با این نهاد بین‌المللی، یکی از شروطی است که سه کشور اروپایی برای تمدید مکانیسم اسنپ‌ک و به تأخیر انداختن بازگشت قطعنامه‌های پیشین شورای امنیت قرار داده‌اند. روزنامه «هم‌میهن» برای آشنایی با دیدگاه دیپلمات‌های غربی با موضوع همکاری‌های ایران با آنژانس و اختلاف نظرهایی که در حال حاضر میان ایران و این نهاد بین‌المللی وجود دارد، با مارک فیتز پاتریک، دیپلمات بازنشسته آمریکایی و پژوهشگر اندیشکده موسسه بین‌المللی مطالعات راهبردی (IISS) گفت‌وگو کرده‌است. به اعتقاد فیتز پاتریک، خودداری ایران از همکاری کامل با آنژانس به تردیدها در مورد برنامه هسته‌ای ایران دامن می‌زند و ایران به دلیل ابهام‌هایی که در گذشته هسته‌ای خود دارد، در شرایطی نیست که خواهان برخورد ویژه و استثنایانه با ایران از سوی آنژانس شود. گفت‌وگو با این پژوهشگر آمریکایی به معنای تأیید اظهارات اونیست فقط با هدف آشنایی مخاطب ایرانی با استدلال‌ها و منطق طرف‌های غربی در خصوص برنامه هسته‌ای ایران منتشر می‌شود. در ادامه متن کامل گفت‌وگو «هم‌میهن» را با مارک فیتز پاتریک، معاون پیشین دستیار وزیر امور خارجه آمریکا در امور عدم اشاعه هسته‌ای را مطالعه می‌کنید.

نه‌تنها مورد تأیید مقام‌های ارشد نظام قرار گرفته‌است، بلکه حتی بخشی از سیاستمداران و جناح‌های تندرو داخلی نیز که همواره مخالف مذاکره بودند، امروز به ضرورت آن اذعان دارند. عبدالحسین خسروپناه، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی به تازگی در یک سخنرانی گفته‌است: «ما ابداً نباید کار دیپلماسیک را تعطیل کنیم. باید با کشورها و سازمان‌های بین‌المللی گفت‌وگو کنیم و ارتباطات قوی داشته باشیم. اصل مذاکره، حتی به صورت غیرمستقیم با آمریکا، پس از جنگ مورد تأیید رهبری بوده‌است.» سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران هم در گفت‌وگویی با فایننشیل تایمز، ضمن اشاره به این نکته که قانع کردن مقام‌ها و افکار عمومی در ایران برای مذاکره با آمریکا در شرایط فعلی مشکل است، گفت: «رفتن برای مذاکره آسان نیست. مصاحبه با روزنامه الشرق الأوسط هم بر آمادگی ایران برای مذاکره تأکید کرده و گفته‌بود: «ما آماده انجام مذاکرات غیرمستقیم با ایالات متحده هستیم، به شرط آنکه آمریکایی‌ها به ما اطمینان دهند که در طول مذاکرات هیچ‌گونه حمله نظامی انجام نخواهند داد. باید مطمئن شویم زمانی که پای میز مذاکره می‌آیند، برای گفت‌وگویی عادلانه و منصفانه‌است که منافع هر دو طرف را تأمین کند و بر اساس منافع مشترک بنا شود. اما اگر تصور می‌کنند آنچه را از طریق حملات نظامی نتوانستند به دست آورند، می‌توانند با مذاکره به دست بیاورند، این مذاکرات برگزار خواهد شد.»

واشنگتن هم برای مذاکره با ایران اعلام آمادگی کرده‌است. بلافاصله بعد از ارسال نامه سه کشور اروپایی به شورای امنیت سازمان ملل متحد با هدف فعال‌سازی مکانیسم اسنپ‌ک، وزیر امور خارجه آمریکا با صدور بیانیه‌ای از این اقدام استقبال کرد، اما تأکید کرد که آمریکا همچنان آماده مذاکره با ایران است. مارکو روبیو، وزیر خارجه آمریکا در این بیانیه تصریح کرد: «ایالات متحده برای تعامل مستقیم با ایران در راستای حل و فصل صلح‌آمیز و پایدار مسئله هسته‌ای ایران آماده‌است.» هر چند هم تهران و هم واشنگتن برای مذاکره اعلام آمادگی کرده‌اند، اما هنوز هیچ نشانه‌ای مبنی بر آغاز چنین مذاکراتی وجود ندارد. به نظر می‌رسد که آمریکا و اروپا اصرار دارند که دور جدید مذاکرات ایران و آمریکا مستقیم و برای یک مذاکره جامع باشد، اما تهران تأکید دارد که چنین مذاکراتی همچنان غیرمستقیم ادامه پیدا کند و البته تضمین‌هایی برای توقف اقدام‌های نظامی احتمالی علیه تهران برای انجام چنین مذاکراتی وجود داشته‌باشد. در عین حال تهران همچنان تأکید دارد که تنها مسئله قابل مذاکره، موضوع هسته‌ای است و برای آنچه اروپایی‌ها از آن با عنوان «توافق جامع» یاد کرده‌اند، که ممکن است مواردی خارج از برنامه هسته‌ای ایران را در بر بگیرد اظهار آمادگی نکرده‌اند.

استمرار اختلاف‌ها با آنژانس

هر چند اروپایی‌ها خواستار «همکاری کامل ایران با آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی» و «بازرسی از تمام تأسیسات و مواد هسته‌ای» به عنوان پیش‌شرط تمدید مکانیسم اسنپ‌ک شده‌اند، اما بر خلاف مذاکره با آمریکا، به نظر نمی‌رسد تهران تمایلی به برآورده کردن این شرط داشته‌باشد. بازرسان آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی در طول جنگ ۱۲ روزه به صورت زمینی از ایران خارج شدند ایران دیگر حاضر به پذیرش آنها نشد. نخستین هیئت بازرسان آنژانس دو هفته پیش به ایران بازگشت و به گفته مقام‌های ایران این بازرسان هیچ بازرسی‌ای از تأسیسات هسته‌ای نخواهند داشت. کاظم غریب‌آبادی، معاون وزیر امور خارجه در خصوص حضور این بازرسان در ایران گفت: «در حال حاضر، حضور چند نفر از بازرسان آنژانس در ایران با هماهنگی قانونی و اخذ مجوزهای مربوطه برای نظارت بر بازگذاری و تغییر سوخت نیروگاه بوشهر صورت گرفته‌است. ما با روس‌ها نیز تقاضم کرده‌ایم و پیش‌بینی شده‌است که هرگونه تغییر یا بازگذاری مجدد سوخت، تحت نظارت

توسط سازمان ملل متحد را بگیرد.

ایران استدلال می‌کند که آسیب‌هایی که به محل ذخیره اورانیوم غنی‌شده و تأسیسات فعال هسته‌ای‌اش وارد شده‌است، یک امر منحصر به فرد و بی‌سابقه در حقوق بین‌الملل است که نیازمند سازوکار و مدالیت جدید برای همکاری با آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی است. به نظر شما این استدلال تا چه اندازه قابل پذیرش است؟

درست است که آسیب زدن به تأسیسات هسته‌ای فعال یک اقدام بی‌سابقه است اما هیچ مبنایی چه در منشور آنژانس بین‌المللی انرژی اتمی و چه در توافقنامه‌های پادمان ایران برای تدوین مدالیت جدید وجود ندارد. اصرار ایران می‌تواند به تردیدها دامن بزند و باعث این شبهه شود که ایران انگیزه‌های پنهانی دارد تا با ایجاد قواعد و قوانین جدید، اقدامات احتمالی گذشته و آینده خود برای توسعه تسلیحات هسته‌ای را پنهان کند.

اساساً آیا فکر می‌کنید که بعد از وقایع اخیر و حمله به تأسیسات ایران، ضرورتی وجود دارد که آنژانس سازوکارها و مقررات ویژه‌ای برای شرایط این چنینی تدوین کند؟ مسئله اینجاست که ایران در گذشته نیز به غلط تلاش کرده‌است خود را از قوانین مستثنی تلقی کند. برای مثال دو دهه پیش ایران تعهدات قانونی خود در چارچوب توافق پادمان تحت «کد ۲۰۱ اصلاح‌شده» را رعایت نکرد و در موعده مقرر در مورد تصمیم برای ساخت و اطلاعات طراحی تأسیسات جدید هسته‌ای اطلاع‌رسانی نکرد. اخیراً هم ایران نتوانسته‌است جواب قانع‌کننده‌ای به سوالات آنژانس در خصوص ذرات هسته‌ای دست‌ساز

